

Postbus 1
3720 BA Bilthoven

A. van Leeuwenhoeklaan 3
Bilthoven

Tel (030) 274 91 11
Fax (030) 274 99 71

info@rivm.nl
www.rivm.nl

rivm

Rijksinstituut
voor Volksgezondheid
en Milieu

Ministerie van VWS
T.a.v. Ir. J.I.M. de Goelj
Directeur-Generaal Volksgezondheid
Postbus 20350
2500 EJ DEN HAAG
2500EJ20350

Advies risico's voor de volksgezondheid van Import van Aedes albopictus

Geachte heer De Goelj,

Datum

7 oktober 2005

Ons kenmerk

163/05 Cib/RC/lb

Blad

1/3

Behandeld door

Prof.dr. A. Coutinho

Directeur Centrum

Infectieziektebestrijding

Tel 030-2742767

Fax 030-2744486

roel.coutinho@rivm.nl

Kopie aan

Gerda van 't Bosch

Jos van Vliet

Op 22 september jongstleden heeft u mij gevraagd om zo spoedig mogelijk een advies te geven over de risico's voor de volksgezondheid van Aedes albopictus via import van 'bamboo' in waterculturen. Onze eerste inschatting dat er geen onmiddellijk risico voor de volksgezondheid was, is u reeds per mail bericht op 23 september. Hierbij stuur ik u een uitgebreider advies over dit onderwerp, waarbij ik alleen inga op de (volks-)gezondheidsaspecten.

Aanleiding

De VWA heeft u op 12 september geïnformeerd dat met de import van planten op waterbasis (Dracaena ofwel 'lucky bamboo') ook de muggensoort Aedes albopictus wordt geïntroduceerd in Nederland. Bekend is dat 2% van deze muggen in Singapore besmet is met het denguevirus. De VWA schat in dat de risico's voor mens en dier aanzienlijk zijn en adviseert maatregelen om de risico's verbonden aan de import te reduceren.

Aanpak

Op 26 september en 3 oktober is met spoed een multidisciplinair overleg georganiseerd met deskundigen van de VWA, van de Plantenziektenkundige dienst van het ministerie van LNV, van de Landbouw Universiteit Wageningen en van het Centrum Infectieziektebestrijding van het RIVM. De bevindingen uit deze overleggen vormen de basis voor het onderhavige advies. De fact-sheet over Aedes albopictus is u reeds toegezonden, en diende mede als basis voor de conclusies uit de overleggen. De informatie uit deze sheet veronderstel ik als bekend en herhaal ik dus niet meer.

Conclusies

Omvang

Er zijn in Nederland naar schatting 15 à 20 bedrijven die zich sinds ongeveer 2001 bezighouden met de import van deze Dracaenaplanten op waterbasis. Niet de plant maar het water is de 'verdachte' component. De invoer betreft minstens één zeecontainer per week; per container gaat het dan om ongeveer 500.000 plantjes op waterbasis. Er zijn zelfs berichten dat een grote importeur -klaarblijkelijk in de aanloop naar Kerst- momenteel één zeecontainer per dag ontvangt. Er zijn geen gegevens over de mate waarin in Nederland de mug per container voorkomt, of deze muggen geïnfecteerd zijn met virussen, en zo ja, welke. Op vier bedrijven was er een verdenking van de aanwezigheid van deze muggen, en in drie gevallen is dat bevestigd. Het is onbekend of deze muggen ook op de niet-onderzochte bedrijven voorkomen.

Naar is vernomen wordt een deel van de planten doorgevoerd naar andere landen in Europa.

Besmettingskans

Uit de literatuur is bekend dat deze mug, indien geïnfecteerd, een besmetting kan veroorzaken met exotische virussen, afhankelijk van het geografische gebied waar deze mug vandaan komt. De import van de *Dracaena* vindt plaats uit de regio Zuidoost China dat is aan te merken als een endemisch gebied voor dengue. Aangezien dengue-virusinfecties in Nederland normaal gesproken niet voorkomen, is de kans minimaal dat eventuele ziektegevallen in (de buurt van) kassen zouden worden gediagnosticeerd vanwege een weinig specifieke presentatie van de ziekte en omdat de betrokken arts daardoor niet denkt aan dengue. Ontwikkeling van een reservoir voor dengue-virus (en andere arbovirusinfecties) in Nederland zou dus onopgemerkt blijven tenzij gericht onderzoek wordt gedaan naar mogelijk voorkomen van deze infecties.

De besmettingskans wordt niet groot ingeschat, maar 'hoe groot' is vanwege ontbrekende gegevens niet aan te geven. De kans is echter potentieel aanwezig, en doordat er sprake is van is van permanente import, is het risico op besmetting uiteindelijk reëel. Vanzelfsprekend is de besmettingskans momenteel het grootste voor de werknemers in deze bedrijven.

Vestiging/overleven

Deskundigen schatten de kans op overleving van deze muggen in Nederland als aanwezig, zeker als er relatief gunstige klimatologische omstandigheden zijn zoals kassen en misschien ook stedelijke gebieden. Er zijn aanwijzingen dat de mug bestand is tegen temperaturen tot minus 15 graden C. Permanente vestiging van deze muggen is daarom niet uit te sluiten, en dit zou wellicht al het geval kunnen zijn. Bestrijding van deze muggen na een eventuele vestiging is moeilijk in verband met de beperking in het gebruik van bestrijdingsmiddelen en met de mogelijke verspreiding in ieder denkbaar waterplasje. In Italië is dit reeds het geval. Ook in andere landen zoals Frankrijk en Spanje is deze mug aangetoond. Het ministerie van LNV/Plantenziektenkundige Dienst heeft een bestrijdingsadvies beschikbaar waarin uitgegaan wordt van ontheffing van nu niet toegestane maatregelen.

Risico's voor de gezondheid van individuele mensen en voor de volksgezondheid

Individueel risico: Er is een duidelijke overlast door muggenbeten bij de werknemers van de bedrijven en inspecteurs van de Plantenziektenkundige Dienst (venijnige steken, steken ook overdag, relatief grote bulten). Een risico op een infectie kan niet worden uitgesloten voor de individuele werknemers van de desbetreffende bedrijven. Er zijn echter nog onvoldoende gegevens bekend over de besmettingskans van de muggen. Gezien echter de potentiële kans op besmetting en de continue aanvoer is er een reële mogelijkheid op besmetting.

Of er momenteel eveneens risico's zijn voor personen in de omgeving van deze bedrijven is niet te beoordelen vanwege ontbrekende gegevens. Er zijn echter (nog) geen patiënten bekend met dengue die in verband kan worden gebracht met het steken van *Aedes albopictus*.

Volksgezondheidsrisico: gezien de kans op permanente vestiging en de kleine maar reële kans op besmetting, wordt een risico voor de volksgezondheid aanwezig geacht. Ná vestiging is de bestrijding heel lastig/nagenoeg onmogelijk.

Advies

Gezien het bovenstaande adviseer ik u **uit voorzorg** de introductie van muggen en mogelijke virussen door de import van *dracaena's* op waterbasis te (doen) stoppen. Bij dit advies heb ik afgewogen:

- een klein maar reëel risico op besmetting voor vooral de werknemers in de bedrijven;
- aanwezig risico voor de volksgezondheid gezien de dreiging van vestiging van deze mogelijk besmette muggen door continue import;
- bestrijdingsmaatregelen zijn heel lastig en nagenoeg onmogelijk;
- *dracaena's* beschouw ik als niet essentieel voor de samenleving (luxe-artikel).

De USA en Canada hebben al in 2001 de import van deze *dracaena's* op waterbasis stopgezet vanwege het risico van introductie van de mug *Aedes albopictus* en de mogelijke besmetting hiervan.

Datum

7 oktober 2005

Ons kenmerk

163/05 Cib/RC/jb

Blad

3/3

Wij zullen het ECDC per brief op de hoogte stellen van ons advies. Het informeren van de EU-lidstaten gezien de doorvoer van dracaena's ligt meer op uw terrein.

Naar ik heb begrepen is import van dracaena's droog of op gel-basis ook mogelijk, weliswaar met beperkingen in verband met houdbaarheid, en waarschijnlijk tegen hogere kosten. De beoordeling of hiermee het risico van introductie van de mug kan worden geminimaliseerd, ligt niet op mijn terrein. Nader onderzoek is dan eerst nodig.

Het advies stoelt grotendeels op inschattingen van deskundigen, en kan nog onvoldoende worden onderbouwd met gegevens uit onderzoek. Vandaar dat ik enkele aanbevelingen doe voor nader onderzoek om deze lacune op te vullen en zodoende een beter onderbouwde risico-afweging te kunnen maken.

Aanbeveling voor nader onderzoek

- Constateerd dat er weinig bekend is over de omvang van het voorkomen van deze mug in Nederland, adviseer ik onderzoek en monitoring op de betreffende bedrijven. De VWA heeft aangekondigd in het kader van het Coördinerend Centrum Zoönosen dit onderzoek te willen coördineren, in samenwerking met de deskundigen van de Plantenziektenkundige Dienst (PD) en van de Universiteit Wageningen.
- Om inzicht te krijgen in de aanwezigheid van het denguevirus (of eventueel andere virussen) in de muggenpopulatie is nader onderzoek noodzakelijk. Dit kan worden opgepakt door het Cib (LIS/MGB) in samenwerking met de VWA, de PD en de Universiteit van Wageningen. Een multidisciplinaire werkgroep onder leiding van de VWA zal de verdere noodzaak tot nader onderzoek in kaart brengen.
- Aangezien nu pas goed bekend is geworden dat voornamelijk de werknemers in deze bedrijven een relatief groter risico lopen op een potentiële besmetting met dengue, adviseer ik u deze personen een serologisch onderzoek aan te bieden om mogelijke besmetting na te kunnen gaan. Hiermee zou én inzicht in de mogelijke besmettingen ontstaan, én zouden de individuen adequaat begeleid kunnen worden bij de besmetting. Dit onderzoek kan het Cib uitvoeren.
- Onderzoek is wenselijk naar het vóórkomen van deze muggen in de omgeving van de aanvoerroute (bijv. ook schepen en havens), evenals naar andere introductiewegen (bijv. de handel in gebruikte autobanden en waterplanten).

Voor de tijd dat een invoerverbod nog niet is/kan worden gerealiseerd, acht ik het **noodzakelijk dat op individuele basis beschermende maatregelen worden genomen voor de werknemers in de bedrijven.** Naar ik begreep is een deel van deze werknemers reeds geïnformeerd over persoonlijke beschermingsmaatregelen. Ik adviseer u de VWA te vragen eventueel via de ARBO-diensten de kwestie in deze bedrijven aan te kaarten, aan te dringen op beschermende maatregelen (kleding, insmeren met mugafwerende middelen), en aan te dringen op een bestrijding indien deze muggen zijn aangetoond conform het advies van de Plantenziektenkundige Dienst.

Met vriendelijke groet,

Prof.dr. R.A. Coutinho
Directeur Centrum Infectieziektebestrijding